

До спеціалізованої вченої ради Д 05.854.03

Вінницького національного аграрного університету

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

Соколока Сергія Юрійовича

на дисертаційну **роботу Хацької Ольги Петрівни** на тему

«Формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобальної конкуренції» подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю

08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Сьогодні український агросектор переживає масштабні зміни через глобальну конкуренцію, впровадження ІТ-рішень та перехід до сталого виробництва. Оскільки Україна активно інтегрується у світовий та європейський ринки, критично важливо створювати дієві стратегії, що поєднують інновації та залучення інвестицій.

Інновації та інвестиції виступають ключовими чинниками модернізації аграрного виробництва, підвищення його технологічного рівня, ефективності використання ресурсів та конкурентоспроможності на міжнародних ринках. У сучасних умовах аграрний сектор дедалі більше інтегрується у глобальні технологічні та інституційні процеси, зокрема пов'язані з розвитком цифрових платформ, AgriTech-рішень, точного землеробства, використанням великих даних, а також реалізацією екологічно орієнтованих підходів до виробництва.

Важливим чинником трансформації аграрної економіки виступають також міжнародні ініціативи у сфері сталого розвитку, зокрема реалізація принципів ESG, впровадження екологічних стандартів та вимог, що впливають із політики European Green Deal. У цих умовах особливої актуальності набуває пошук ефективних механізмів інтеграції інноваційних технологій, інвестиційних ресурсів та інституційних інструментів державної підтримки у процес формування стратегій розвитку аграрного сектору.

Разом з тим вітчизняна практика формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору потребує подальшого наукового

обґрунтування, зокрема щодо визначення ключових факторів інноваційного зростання, формування ефективних механізмів інвестування та адаптації сучасних стратегічних підходів до специфіки функціонування аграрної економіки України.

З огляду на зазначене, тема дисертаційного дослідження, присвячена обґрунтуванню теоретичних положень та розробленню практичних рекомендацій щодо формування інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку аграрного сектору, є актуальною як у науковому, так і в практичному аспектах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими та базуються на комплексному використанні сучасних наукових підходів, методів економічного аналізу та значного масиву статистичної інформації.

У процесі дослідження автором використано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема методи системного аналізу, узагальнення, порівняння, економіко-статистичного аналізу, структурно-логічного моделювання, що дозволило всебічно дослідити процеси інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору та сформулювати обґрунтовані наукові висновки.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у сфері стратегічного управління, інноваційного розвитку, інвестиційної діяльності та економіки аграрного сектору. Автором здійснено критичний аналіз існуючих наукових підходів до формування інноваційно-інвестиційних стратегій, що дало змогу уточнити окремі теоретичні положення та запропонувати власні наукові узагальнення.

Достовірність отриманих результатів підтверджується використанням офіційних статистичних даних, аналітичних матеріалів міжнародних організацій, результатів наукових досліджень та практичних розробок у сфері інноваційного розвитку аграрного сектору.

У цілому представлені у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є логічно взаємопов'язаними, аргументованими та відповідають поставленим у дослідженні меті та завданням.

Наукова новизна отриманих результатів.

Наукова новизна отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає у поглибленні теоретико-методологічних засад та обґрунтуванні науково-практичних підходів до формування, оцінювання та реалізації інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору економіки України в умовах сучасних економічних трансформацій, посилення глобальної конкуренції та активізації технологічних змін.

Насамперед слід відзначити, що вперше обґрунтовано інструментально-технологічну модель стратегічної модернізації аграрного сектору економіки України, яка базується на інтеграції AgriTech-екосистем і цифрових платформ та забезпечує узгодженість стратегічних рішень на макро-, мезо- і мікрорівнях управління. Запропонована модель передбачає формування механізму дифузії цифрових, інноваційних та інвестиційних імпульсів розвитку, що створює передумови для підвищення технологічної конкурентоспроможності аграрного сектору та його інтеграції у глобальні інноваційні ланцюги створення вартості.

Важливим елементом новизни є розроблення динамічного економетричного інструментарію стратегічного аналізу розвитку аграрного сектору, який ґрунтується на використанні панельного GMM-моделювання та дозволяє кількісно оцінювати вплив AgriTech-інтенсивності, рівня платформної інтегрованості та ESG-факторів на результативність інноваційно-інвестиційних стратегій. Такий підхід забезпечує врахування інерційності та ендогенності управлінських рішень і розширює аналітичні можливості оцінювання ефективності стратегічних трансформацій аграрного сектору.

У дисертаційній роботі удосконалено науково-теоретичний підхід до формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору, який передбачає узгоджене поєднання інноваційних, інвестиційних та конкурентних складових у межах єдиної системи стратегічного управління. Запропонований підхід орієнтований на забезпечення довгострокової

адаптивності аграрного сектору до змін конкурентного середовища та формування стійких конкурентних переваг на глобальних ринках.

Суттєвим науковим результатом є удосконалення методології дослідження інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки, яка базується на поєднанні системного, відтворювального та інституціонального підходів із комплексом загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Це забезпечує можливість здійснення цілісного аналізу процесів формування та реалізації інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору в умовах глобальної конкуренції.

У роботі також удосконалено науково-методичний підхід до комплексного оцінювання інноваційного та інвестиційного потенціалу аграрного сектору економіки, що ґрунтується на поєднанні міжнародних індикаторних підходів, галузевих особливостей та системи кількісних показників. Це дозволяє отримувати узагальнені аналітичні оцінки, необхідні для стратегічного аналізу розвитку аграрного сектору та обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності.

Наукову новизну становить також удосконалення інтегрованого методологічного підходу до формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору, який поєднує інструменти конкурентних стратегій, оцінювання інноваційного потенціалу, інвестиційного забезпечення та управління ризиками. Така інтеграція дозволяє підвищити обґрунтованість стратегічних рішень та ефективність реалізації довгострокових пріоритетів розвитку аграрної економіки.

Вагомим результатом дослідження є удосконалення методичного підходу до оцінювання інноваційно-інвестиційної активності аграрного сектору, який передбачає поєднання динамічного, структурного та регіонального аналізу показників інноваційної діяльності та інвестиційного забезпечення. Це дозволяє виявити ключові тенденції, структурні диспропорції та зрушення в інноваційному розвитку аграрного виробництва.

У роботі також удосконалено науково-методичні положення стратегічного прогнозування та сценарного аналізу розвитку аграрного сектору економіки, які базуються на інтеграції результатів динамічного моделювання з урахуванням екологічних імперативів European Green Deal, інвестиційних та регуляторних ризиків. Це підвищує обґрунтованість вибору стратегічних пріоритетів і сприяє адаптивності інноваційно-інвестиційних стратегій до змін глобального конкурентного середовища.

Важливим проявом новизни є удосконалення інституційно-управлінської архітектури реалізації інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору, яку доповнено механізмами координації державної політики, цифрового державного управління та вимог європейської інтеграції, зокрема імперативів Green Deal. Це забезпечує узгодженість стратегічних пріоритетів, інструментів їх реалізації та цілей сталого розвитку на різних рівнях управління.

Дістали подальшого розвитку принципи наукового трактування інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки, що ґрунтуються на еволюційному підході та передбачають системну взаємодію інноваційного потенціалу та інвестиційної активності на всіх етапах відтворювального циклу. Це дозволяє обґрунтувати синергетичний характер їхнього впливу на забезпечення безперервності розвитку, зростання продуктивності та формування довгострокових конкурентних переваг аграрного сектору.

Подальший розвиток отримали наукові положення щодо формування стратегічних пріоритетів розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації, які враховують вплив глобалізаційних процесів на трансформацію конкурентного середовища, зміну характеру конкурентних переваг та зростання ролі інноваційно-інвестиційних чинників. У межах цих положень обґрунтовано необхідність урахування сучасних глобальних вимог до сталості розвитку та екологічної відповідальності як факторів довгострокової конкурентоспроможності.

Розвинуто також теоретичні положення щодо ролі інституційних та структурних детермінант у формуванні інноваційно-інвестиційних стратегій

аграрного сектору, які розкривають взаємозв'язок між якістю інституційного середовища, структурними змінами в аграрному виробництві та результативністю реалізації стратегічних пріоритетів розвитку.

Подальшого розвитку набули підходи до аналітичної інтерпретації структурних характеристик інноваційно-інвестиційного забезпечення аграрного сектору України, що дозволило встановити переважання технологічних і процесних інновацій у структурі інноваційної діяльності та засвідчити орієнтацію аграрних підприємств на імплементаційні форми інноваційного оновлення.

У дисертації також розвинено підходи до аналітичної оцінки впливу глобальної конкуренції на інноваційно-інвестиційний розвиток аграрного сектору, що ґрунтуються на системному аналізі позицій України у міжнародних індексах інноваційності та стійкої конкурентоспроможності. Це дозволило комплексно охарактеризувати інституційні, інвестиційні та структурні обмеження реалізації інноваційного потенціалу галузі в умовах євроінтеграційних і «зелених» трансформацій.

Подальшого розвитку набули наукові засади фінансово-інвестиційних та партнерських механізмів реалізації інноваційно-інвестиційних стратегій аграрного сектору, які уточнено з урахуванням високого рівня ризиків, обмеженого доступу до фінансових ресурсів, ролі державно-приватного партнерства та участі міжнародних фінансових інституцій у забезпеченні інвестиційної підтримки стратегічних трансформацій.

Завершальним проявом наукової новизни є розвиток підходів до моніторингу та оцінювання ефективності реалізації інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору, які доповнено системою показників результативності, орієнтованих на інноваційну активність, інвестиційну віддачу та досягнення цілей сталого розвитку. Це сприяє підвищенню прозорості та адаптивності стратегічного управління розвитком аграрного сектору в умовах глобальної конкуренції.

Отже, наукові положення дисертаційної роботи Хаєцької О. П., подані автором до захисту за відповідними категоріями наукової новизни, є належним

чином обґрунтованими, характеризуються теоретичною новизною, методологічною цінністю та практичною значущістю, що підтверджує вагомий внесок автора у розвиток наукових підходів до формування інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку аграрного сектору економіки.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Результати дисертаційного дослідження мають важливе теоретичне та прикладне значення для розвитку наукових засад інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки.

Теоретична значущість роботи полягає у поглибленні наукових підходів до дослідження взаємозв'язку інноваційних процесів, інвестиційної активності та стратегічного розвитку аграрного сектору. У дисертації здійснено систематизацію сучасних теоретичних підходів до формування інноваційно-інвестиційних стратегій, уточнено роль інноваційних факторів у забезпеченні конкурентоспроможності аграрного виробництва та розвинуто концептуальні положення щодо інтеграції інноваційної та інвестиційної складових у систему стратегічного управління галузевим розвитком.

Наукову цінність мають запропоновані автором методичні підходи до оцінювання інноваційного та інвестиційного потенціалу аграрного сектору, а також розроблені положення щодо формування стратегічних напрямів його інноваційно-інвестиційного розвитку з урахуванням впливу глобальної конкуренції, цифровізації економіки та екологічних вимог сталого розвитку.

Практичне значення дисертаційної роботи визначається можливістю використання розроблених рекомендацій у діяльності органів державної влади, регіональних органів управління, аграрних підприємств та інших суб'єктів господарювання аграрного сектору.

Результати дослідження можуть бути використані під час розроблення програм інноваційного розвитку аграрного сектору, удосконалення механізмів державної підтримки інноваційної діяльності, формування інвестиційної політики у сфері аграрного виробництва, а також у процесі стратегічного планування розвитку аграрних підприємств.

Окремі положення дисертаційної роботи можуть бути застосовані у навчальному процесі закладів вищої освіти при викладанні дисциплін економічного та управлінського спрямування, пов'язаних з проблематикою інноваційного розвитку, інвестиційної діяльності та стратегічного управління.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Основні результати дисертаційного дослідження знайшли достатньо повне відображення у наукових публікаціях автора.

За темою дисертації опубліковано 61 наукову працю, серед яких статті у наукових виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science, публікації у фахових наукових виданнях України, включених до переліку наукових фахових видань України, розділи у колективних монографіях, а також матеріали міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

У зазначених публікаціях відображено основні наукові результати дисертаційної роботи, що стосуються дослідження теоретичних основ інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору, аналізу сучасного стану інноваційної діяльності та інвестиційних процесів у галузі, а також обґрунтування стратегічних напрямів розвитку аграрного сектору в умовах глобальної конкуренції.

Тематика опублікованих праць відповідає змісту дисертаційного дослідження та відображає основні положення, висновки і рекомендації, що виносяться на захист. Це свідчить про належний рівень апробації результатів дослідження та їх відповідність вимогам Міністерства освіти і науки України до докторських дисертацій.

Відповідність реферату змісту дисертації, стиль та виклад матеріалу.

Реферат дисертаційної роботи загалом коректно відображає основні положення, результати та висновки проведеного дослідження. У ньому послідовно висвітлено актуальність теми, мету та завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Структура реферату відповідає логіці побудови дисертації та відображає зміст її основних розділів. Наведені у рефераті результати дослідження узгоджуються з матеріалами дисертаційної роботи, відображають ключові положення, що виносяться на захист, та дають достатньо повне уявлення про науковий зміст і результати дослідження.

Обсяг, структура та оформлення реферату відповідають установленим вимогам до дисертаційних робіт такого рівня.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

Аналіз структури дисертаційної роботи, характеру викладення матеріалу, використаних джерел та наукових публікацій автора свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності.

У роботі коректно використано результати досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, здійснено належні посилання на використані джерела інформації. Автор демонструє самостійність у постановці наукової проблеми, формуванні дослідницьких завдань, проведенні аналізу та обґрунтуванні наукових висновків.

Ознак академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації наукових результатів у дисертації не виявлено. Таким чином, дисертаційна робота виконана з дотриманням вимог академічної етики.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження.

Високо оцінюючи науковий рівень дисертаційної роботи, її ґрунтовну теоретико-методологічну базу, комплексність проведеного дослідження та практичну спрямованість отриманих результатів, водночас доцільно висловити окремі зауваження та міркування дискусійного характеру, які можуть сприяти подальшому поглибленню досліджуваної проблематики.

1. Проведене дослідження охоплює широкий спектр теоретичних підходів до інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору та дозволяє сформулювати цілісне уявлення про еволюцію наукових концепцій у цій сфері. Водночас значний обсяг теоретичного матеріалу, представлений у відповідному розділі роботи, міг би бути доповнений більш чітким виділенням авторського концептуального підходу до інтеграції інноваційної та інвестиційної складових

розвитку аграрного сектору. Узагальнення представлених наукових позицій у вигляді авторської концептуальної схеми або інтегрованої моделі взаємодії ключових факторів інноваційно-інвестиційного розвитку могло б посилити теоретико-методологічну значимість дослідження та підкреслити власний науковий внесок авторки.

2. Вагомим елементом дисертаційного дослідження виступає аналіз інноваційної активності та інвестиційних процесів в аграрному секторі, що дозволяє оцінити сучасні тенденції його розвитку та визначити ключові фактори модернізації аграрного виробництва. Визнаючи глибину проведеного аналізу, варто зазначити, що теоретична частина роботи набула б більшої аналітичної ваги за умови більш чіткої деталізації причинно-наслідкових зв'язків між інноваційною активністю та результативністю аграрних підприємств, що дозволило б обґрунтувати стратегічні пріоритети активізації інноваційно-інвестиційних процесів у галузі.

3. Запропоновані у роботі методичні підходи до оцінювання інноваційного та інвестиційного потенціалу аграрного сектору характеризуються системністю та комплексністю, що створює підґрунтя для формування аналітичної бази стратегічного управління розвитком галузі. Разом з тим у дослідженні доцільним було б більш детально розкрити можливості використання результатів такого оцінювання у процесі формування стратегічних рішень на різних рівнях управління – державному, регіональному та рівні окремих аграрних підприємств. Розширення цього аспекту могло б підвищити практичну значущість запропонованого методичного підходу.

4. Значний інтерес становлять положення дисертації, присвячені ролі цифровізації, AgriTech-технологій та сучасних інформаційних платформ у трансформації аграрного сектору. Представлений у роботі аналіз цифрових інновацій дозволяє окреслити нові можливості підвищення ефективності аграрного виробництва та формування інноваційної екосистеми галузі. Водночас окремі аспекти цього питання могли б бути доповнені більш системним аналізом організаційно-економічних та інституційних передумов впровадження

цифрових технологій, а також оцінкою потенційних бар'єрів їх практичного застосування в умовах функціонування вітчизняного аграрного сектору.

5. Практичні рекомендації щодо формування інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку аграрного сектору, запропоновані у дисертаційній роботі, мають вагомим прикладне значення та спрямовані на підвищення ефективності стратегічного управління галузевим розвитком. Разом з тим окремі розроблені стратегічні орієнтири набули б більшої переконливості за умови розгорнутого обґрунтування довгострокових соціально-економічних ефектів від їх реалізації, зокрема в контексті забезпечення сталого розвитку сільських територій та зміцнення конкурентних позицій вітчизняних аграрних підприємств на глобальних агропродовольчих ринках.

Зазначені зауваження та міркування мають переважно рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, її наукової новизни та практичної значущості. Вони можуть бути враховані авторкою у подальших наукових дослідженнях з метою поглиблення окремих аспектів досліджуваної проблематики.

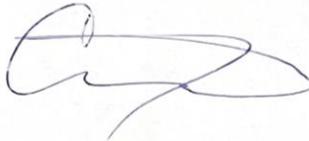
Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Хаєцької Ольги Петрівни на тему: «Формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобальної конкуренції» подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук по спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, має достатньо високий теоретичний, методичний та практичний рівень, послідовне та логічне представлення матеріалу, необхідну повноту розкриття виконаних розробок, є завершеною працею, в якій отримані та висвітлені нові наукові результати теоретичної, методологічної та практичної значущості. Тема дисертації розкрита у повному обсязі, а поставлену наукову проблему вирішено. Результати дисертації, які містять наукову новизну, у достатній мірі відображено у публікаціях. Зміст реферату та основні положення дисертаційної роботи ідентичні.

Дисертаційна робота відповідає чинним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, а саме вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 року №1197, а її автор – Хаєцька Ольга Петрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент

завідувач кафедри підприємництва
та бізнес-технологій Уманський
національний університет
д.е.н, професор

Сергій СОКОЛЮК

Підпис <i>Сергія Соколюка</i>	
ЗАСВІДЧУЮ Завідувач канцелярії Уманського національного університету <i>Містер Вікторія Серієва</i> 16.03.2026 р.	